

SEE MORE JESUS • WANTTOSEEMORE.COM

सामर्थ्यवान देव — स्ट्रॉग्स क्रमांकासोबत केजेव्ही बायबल अभ्यास

येसू बेथलेहेमपुर्वी कोन हता — बहुवचनाचा आवाज, परमेश्वराचा दूत, इसहाकवरला लाकूड

मूलभूत बायबलसंबंधी शिकवण — येसू ख्रिस्ताचि सुवार्ता

उघडणारा शब्द

हा भाग ईशू कोण आये हे विचारतो, सृष्टीपासतीन सुरू होऊन, जठे देव म्हणतो, "चला आपण माणूसले आपला प्रतिरूपमा बनवू." ई त्या एकले फॉलो करतो ज्याले प्रभुचा देवदूत म्हणतस, ज्याले लोकं आमने-सामने भेटले अनि देव म्हणून बोलावले. ई ईसहाकवर लाकूड ठेवल्यासोबत संपते, तो एकुलता एक पुत्र ज्याले अब्राहामनं प्रेम केलं. प्रत्येक उत्तर बायबलमधूनच येतं, बायबलच्या स्वताच्या शब्दामा.

या अभ्यासमा तीन प्रश्नानी उत्तर दिले जायत:

1. जर देव एक आहे, तर उत्पत्ति 1:26 मध्ये बोलणारा "आम्ही" कोण आहे?
2. परमेश्वराचा दूत कोण व्हाता, ज्याले लोकं समोरासमोर भेटले अनं देव म्हणी बोलावतात?
3. इसहाकवर, एकुलता एक पुत्रवर, ठेवले लाकूड कशाकडे इशारा करतस?

ओपनिंग एंकर

Isaiah 9:6

एक बाळ जन्मलं + एक पुत्र दिधा गया --> त्याना नाव पडेल पराक्रमी देव.

येसूना जन्मना सातशे वर्षा पहिले एक संदेष्ट्याने लिहिनं व्हतं की हे बाळ "सामर्थ्यवान देव" म्हणीन ओळखाई. तान्हं येसू एक खाद्य कुंडमा निजेल व्हतं. हे वचन हळू वाचा. ह्या वचनामां या अभ्यासना पूर्ण संदेश शे.

अ. जो देव "आपण" अस बोलना — येक देव, अन एकपेक्षा जास्त बोलणारा

A1. उत्पत्ती 1:26 मंग देव बोलना, "आपला प्रतिरूपना अनं आपलासारखा दिसनारा अस मनुष्य आपण बनाडूत; समुद्रमाधलं मासा, आकाशमाधलं पक्षी, ग्रामपशु, सर्वी पृथ्वी अनी पृथ्वीवरला रांगनारा सर्वा प्राणी यासनावर त्या सत्ता करतीन." (27) देवनी आपला प्रतिरूपना मनुष्य बनाडं; देवना प्रतिरूप अस तो बनाडामा वना, नर अनं नारी अस त्या बनाडाई गयात.

चला, आपला स्वरूपमा, आपला सारखा माणूस बनाडस --> तवय देवनी आपला स्वरूपमा माणूस निर्माण करना.

(माले वैयक्तिक विचार: उत्पत्ति 1:26 अनी उत्पत्ति 1:27 एकत्र वाचा. ह्या दोन्ही वचनमधला फरक मऊ करु नका. उत्पत्ति 1:26 मां "आम्ही" अनी "आमना" अस लिवेल शे. उत्पत्ति 1:27 मां "त्याना स्वतःना स्वरूपमा" अनी "देवनी निर्माण करिन" अस लिवेल शे, दोन्हीबी एकवचनमा. बायबल ह्या दोन्ही वचन बिना

माफी मागता एकत्र मांडस. बायबल फक्त हाऊ दोन्ही सांगी देस.)

A2. उत्पत्ती 3:22 मंग परमेश्वर देव बोलना, "मानवले चांगलं अनी वाईट कळीसन तो आमनामातीन एकसमान व्हेल शे; तर आते कदाचित मानव आपला हात जिवनना झाडले लाईन त्याना बी फळ तोडीसन खाई अनं सर्वाकाळ जिवत राही."

माणुस आतां आपणामाईन एक व्हयना शे, बरं-वाईट वळखाकरता.

A3. उत्पत्ती 11:7 तर चला, आपण खाल उतरीसन यासऱ्या भाषाना घोटाळा करू म्हणजे यासले एकमेकसनी भाषा समजावू नही.

चला आपण खाली जाऊ + त्यासनी भाषा गोंधळात टाकु.

A4. Isaiah 6:8

मी कोणाले पाठवू + आपल्यासाठी कोण जाई?

(माहा वयक्तिक विचार: यशया ६:८ बारीक धेन्याने पाहा. यशया ६:८ मां एकाच वाक्यमा दोन्ही रूप येतस: "मी कोणाले धाडू" आनि "आपल्यासाठी कोण जाईन." तोच बोलणारा एकवचन आनि बहुवचन रूप एकतच वापरतस. हे लिखनाची चूक नही. हे देव आपल्याले एकल्याले वर्णन करानासाठी बहुवचन शब्द वापरतस अस नही. हाच नमुना बाइबलच्या बऱ्याच पुस्तकांमां, बऱ्याच शतकांमां, वारंवार होतस.)

A5. Deuteronomy 6:4

एक, इस्राएल: प्रभू आपला देव एकच प्रभू आहे.

(माहा वयक्तिक विचार: व्यवस्थाविवरण ६:४ ह्या संपूर्ण अभ्यासले नियंत्रित करस. एकच देव शे. दोन देव नही शेतस. तीन देव नही शेतस. बराच देव नही शेतस. या अभ्यासमा जो कोणता श्लोक दुसरा देवना सूचन देस, तो चुकीचा वाचेल शे. व्यवस्थाविवरण ६:४ हाई त्याना कसोटी शे. ह्या श्लोकमा "एक" साठे वापरला हिब्रू शब्दकडे लक्ष द्या. तो शब्द शे इखाद. इखाद हाच शब्द वापरल शे जवय संध्याकाळ अनं सकाळले एक ("ONE") दिवस म्हठेल जास, जरी दिवसना दोन भाग शेतस. इखाद हाच शब्द वापरल शे जवय माणूस अनं त्याना बायको एक ("ONE") देह म्हठेल जातस, जरी माणूस अनं बायको दोन व्यक्ती शेतस. बायबलनी "एक" साठे असा शब्द निवडेल शे जो आतमा एकपेक्षा जास्त व्यक्तीले जागा देस. मंग उत्पत्ति १:२६ मा देव म्हणस "चला आपण करू.")

A6. Isaiah 45:5

मी परमेश्वर शे + दुसरं कोनी नही + माझासिवाय कोनी देव नही.

(माले वयक्तिक विचार: यशया 45:5 मा या सत्यना दुसरी बाजू सांगेल शे. हा अभ्यास यशया 45:5 ले टाळणार नही. देव स्पष्ट सांगस से की तेच्याशिवाय दुसरा कोणी देव नही. या पानसमा जे काही या अभ्यासमा सापडी ते कधीच दुसरा देव जोडी शकत नही. या अभ्यासले जे खरोखर सापडणार शे ते दुसरा देवपेक्षा जास्त विचित्र अनी जास्त चांगला शे. या अभ्यासले सापडी की एकच देव लोकसमोर आपणले प्रगट करस.)

B. ज्याले परमेश्वरना दूत कही म्हनतस — ज्याले देव बी कही म्हनतस

"angel" म्हणीसन भाषांतरीत हिब्रू शब्द शे malak (H4397). Malak चा अर्थ शे जो पाठवेल शे तो. Malak पाठवेल माणसाना कामकाजले नाव देस, त्या माणसाना स्वभावले नही. खालील वृत्तांतमा बायबल या विशिष्ट पाठवेल माणसासंगे काय करस त्याकडे लक्ष द्या.

B1. हागार रानमा — तिनी त्याले नाव दिदं

उत्पत्ती 16:7 रानमा शूर नावना वाटवर एक झरा लागस त्या झरानाजोडे परमेश्वरना दूतले ती दखायनी. [H4397 malak ■] (8) तो बोलना, "हे सारानी दासी हागार, तु कोठेन ई ऱ्हाईनी अनी कोठे जाई ऱ्हाईनी?" ती बोलनी, "मी मनी मालकीन सारा हिनापाईन पळी जाई राहिनु शे." (9) परमेश्वरना दूत तिले बोलना, "तू तुनी मालकीनकडे परत जाय अनी तिनी दासी व्हय." (10) परमेश्वरना दूत तिले बोलना, मी तुनी संतती इतली वाढावसु की, तिनी गणती करता येवाव नही.

परमेश्वरना दूते सांगं, मी तुझा वंशले भरपूर वाढाडी.

उत्पत्ती 16:13 तिनासंगे बोलनारा परमेश्वरना नाव तिनी आत्ता-एल-रोई म्हणजे "तु दखनारा देव" अस ठेवं; ती बोलनी, "मी त्याले दखीसन बी हाई ठिकाणमा जिवत राहिनु?"

तिनासंगे बोलनारा परमेश्वरना नाव तिनी आत्ता-एल-रोई म्हणजे "तु दखनारा देव" अस ठेवं.

(माले वयक्तिक विचार: उत्पत्ति १६ मदीं दोन गोष्टीसन वाचकले थांबाडं पाहिजे. पहिली गोष्ट, ज्याले "परमेश्वराचा दूत" म्हटल से तो म्हणस "मी तुनी संतती वाढाडसू." परमेश्वराचा दूत असं नही म्हणत की "परमेश्वर तुनी संतती वाढाडी." परमेश्वराचा दूत वाढाडनारा म्हणीनच बोलस. दुसरी गोष्ट, हागारेचा मत नही तर बायबलचा मजकूरच या परमेश्वराच्या दूतले "जो परमेश्वर तिच्यासंगे बोलना" म्हणस. हागार याच व्यक्तीले "तू देव" म्हणस. उत्पत्ति पुस्तकाचा निवेदक हागारेसंगे सहमत से.)

B2. इसहाकवरना हात — तो स्वतःनी सौगन खाये

उत्पत्ती 22:11 तवय परमेश्वरना दूत अब्राहामले आकाशमाईन हाक मारीन बोलना, "अब्राहाम, अब्राहाम!" त्यानी सांगं, "काय आज्ञा?" (12) मंग तो बोलना, "तू तुना हात आपला पोऱ्यावर चालावू नको, त्याले काही करू नको; आते माले समजेल शे की, तु देवले भ्याईसन

चालनारा शे, कारण तू आपला पोऱ्याले, आपला ँकुलता ँक पोऱ्याले बी मनाकरता सोडं नही."

कारण तू आपला पोऱ्याले, आपला ँकुलता ँक पोऱ्याले बी मनाकरता सोडं नही.

उत्पती 22:15 परमेश्वरना दूतनी आकाशमाईन अब्राहामले दुसरांदाव हाक मारीसन बोलना, ⁽¹⁶⁾ परमेश्वर सांगस, मी स्वतःनी शपथ लिसन सांगस की, तू हाई कृत्य करा; आपला पोऱ्याले, आपला ँकुलता ँक पोऱ्याले मनापाईन राखी ठेया नही; ⁽¹⁷⁾ यामुये मी तुले आशिर्वादीत करसु, अनं भरभराट करीसन तुनी संतती आकाशमाधलं तारा इतला, समुद्रकाठना वाळू इतली व्हई आशे मी करसु; तुनी संतती आपला शत्रूसना नगरेसवर अधिकार करी लेतीन. ⁽¹⁸⁾ तू मना शब्द आयकं म्हणीसन पृथ्वीवरना राष्ट्र तुना संततीमुये आशिर्वादीत व्हतीन.

मी स्वतःची शपथ खाधी शे, प्रभू बोलस --> तुना वंशमा पृथ्वीना सर्व राष्ट्र आशीर्वादीत व्हतीन.

(माले वैयक्तिक विचारः उत्पत्ति 22:11-18 मधली दोन वाक्य विचारमा घे. पहिलं वाक्य से "तठे तुना पोऱ्या माले नही राख्यो." अब्राहाम आपला पोऱ्या देवले अर्पण करी राहना व्हता. या वाक्यमा बोलणारो सांगस की पोऱ्या त्याना जवया (बोलणाराजवया) नही राख्यो गयना. दुसरं वाक्य से "म्या स्वतःना नावाने शपथ खाधी, अस परमेश्वर सांगस." पुरातन काळमा माणुस आपलापेक्षा मोठा कोणाना नावाने शपथ खात व्हतो. ँक निर्माण करेल दूत जो फक्त संदेश पोचाडस, तो आपला स्वतःना नावाने शपथ नही खात. ँक निर्माण करेल दूत देवना कराराना नावाखाली शपथपत्रवर सही नही करस. इब्रांना 6:13 मा याना कारण दिधेल से. इब्रांना 6:13 सांगस की देवनं आपला स्वतःना नावाने शपथ खाधी. इब्रांना 6:13 मा कारण दिधेल से: "कारण त्यानापेक्षा मोठं कोणी नोहतं ज्याना नावाने तो शपथ खाई सकनार व्हतो.")

B3. याकोब ँक माणससंगे कुस्ती लडस — अनं त्या जागाले "देवना चेहरा" नाव देस

उत्पती 32:24 याकोब ँकलाच मांगे राहिना, तवय ँक माणुस ईसन त्यानासंगे पहाट व्हस तोपावत कुस्ती खेळना. ⁽²⁵⁾ याकोबवर मी यशस्वी व्हावु नही हाई दखीसन त्यानी त्याना जांघले स्पर्श करा म्हणीन याकोबनी जांघनी जागा कुस्ती कराना येळले सुजनी. ⁽²⁶⁾ तवय तो बोलना, "पहाट व्हई राहिनी माले जाऊ दे," पण याकोब बोलना, "जोपावत तू माले आशिर्वाद देस नही तोपावत मी तुले जाऊ देवावू नही."

तठे ँक मानूस त्याच्याशी कुस्ती खेळना --> मी तुले जावु देनार नही, जोपावत तू मले आशीर्वाद देस नही.

उत्पती 32:28 तवय त्यानी सांगं, "आतेपाईन तुले याकोब म्हणावुत नहीत, तर इस्त्राएल म्हणतीन, कारण तू देवनासंगे अनी मनुष्यनासंगे लढीसन यशस्वी व्हेल शे." ⁽²⁹⁾ तवय याकोबनी त्याले सांगं, "कृपा करीसन माले तुनं नाव सांग" पण तो बोलना, "मनं नाव काबरं ईचारस?" मंग त्यानी त्याले तठेच आशिर्वाद दिधा. ⁽³⁰⁾ मंग याकोबनी त्या ठिकाणनं नाव पनिएल अस ठेवं, कारण तो बोलना, मी देवना मुख प्रत्यक्ष दखीसन बी मना जीव वाची जायेल शे.

राजकुमारावाणी तुले देवसंगे शक्ती शे --> मी देवले तोंडासमोर दखेल शे, अनी माझं जीवन वाचेल शे.

(माले वाटसः उत्पत्ति ३२ना पाठमा या व्यक्तीले माणूस म्हणस. याकोबसोबत कुस्ती करनारा हाऊ माणूस सांगस की याकोबले देवासोबत सामर्थ्य शे. याकोब त्या जागाले "देवना चेहरा" नाव देस. याकोब सांगस की त्याना जीव वाचला. याकोब हाऊ माणसाले त्याना नाव पुसस. याकोबले कोणतबी नाव भेटं नही, फक्त परत ँक सवाल भेटस. नावासंबंधी हाऊ अनुत्तरित सवाल लक्षात ठेवा. हाच सवाल परत येस, बायबलना दुसरा ँक पुस्तकमा, शेकडो वरसा नंतर.)

B4. जळणारी झुडूप — मी आहे असा दूत

निर्गम 3:2 तवय परमेश्वरना दूतनी ँक झुडूपमातीन अग्नीज्वालाना व्हारे त्याले दर्शन दिधं, त्यानी नजर लाईसन दखं की, अग्नीघाई झुडूप जळी राहिनं पण ते भस्म व्हयनं नही अस त्याले दखायनं. ⁽³⁾ तवय त्यानी ईचार करा, मी तठे जाईसन दखंस की काय चमत्कार शे, ते झुडूप का बरं भस्म नही व्हई राहिनं. ⁽⁴⁾ ते दखाकरता मोशे तिकडे वळना हाई परमेश्वरनी दखं अनी झुडूपमातीन देवनी त्याले हाक मारीन सांगं, मोशे तवय तो बोलना, काय आज्ञा? ⁽⁵⁾ देव त्याले बोलना, "इकडे जोडे येऊ नको, तु तुना पायमाधला जोडा काढ, कारण जी जागावर तु उभा शे ती पवित्र शे. ⁽⁶⁾ मी तुना बापना देव, अब्राहामना देव, इसहाकना देव, याकोबना देव शे." तवय मोशेनी आपलं तोंड झाकं, कारण देवकडे दखानी त्यानी हिम्मत व्हयनी नही.

प्रभूना दूत आगीना ज्वालामा दिसना --> देवे त्याले झुडूपाना मधीन हाक मारी.

निर्गम 3:14 देव मोशेले बोलना, "जो मी शे तोच राहसु, तु इस्त्राएल लोकसले सांगं, 'मी शे ह्यानी माले तुमनाकडे धाडेल शे.'

जो मी शे तोच राहसु --> मी शे ह्यानी माले तुमनाकडे धाडेल शे.

(माना वैयक्तिक विचारः निर्गम ३:२ मां सांगेल शे की परमेश्वरना दूत. निर्गम ३:४ मां सांगेल शे की परमेश्वर, अनी देव. तेच झाड, तेच अग्नि, अनी तोच आवाज दोन्ही वचनमा दिसे शे, चार वचनना अंतरमा. बायबल हाला कधीच विरोधाभास मानी नही. हाच आवाज मंग तो नाव देस जे इस्त्राएल कायमकरता धारण करसनः मी जो शे तोच मी शे.)

B5. मानोहा अनं त्याची बायको — आश्चर्यकारक नाव

Judges 13:3

परमेश्वराचा दूत त्या स्त्रीले दिसना --> तू गर्भवती व्हशी, आनी पुत्रले जनम देशी.

Judges 13:17

तू माझं नाव अस काहून पुशस, ते तर गुप्त शे?

Judges 13:20

प्रभुना दूत वेदीना ज्वालामां वर गेला --> आपण नक्की मरशं, कारण आपणे देवले पाह्यालं.

(माले वाटस: न्यायाधीश १३ मा तीन गोष्टी उठी दिसतीत. मानोहनी नाव इचारं, बरोबर याकोबनी उत्पत्ति ३२ मधी विचारला तसं. मानोहले नाव परत नई सांगेल जात, ह्या वखत त्याकरता एक कारणबी सांगेल जास. त्या कारणकरता दिल्ला हिब्रू शब्द से पिलीय (H6383). KJV मा पिलीयले "गुप्त" म्हणी भाषांतर करेल शे. पिलीयना अर्थ से जाणाले फार अद्भुत. पिलीय त्याच मूळशी येस जितलं पेल (H6382), जो शब्द यशया ९:६ मा "अद्भुत" म्हणी भाषांतरीत करेल शे, जठे आपणाकरता जन्मेल बाळकले नाव दिधं जास. हाच परमेश्वरना दूत मंग वेदीना ज्वाळामा वर जातो. मानोहना स्वतःना निष्कर्ष "आपण एक दूत बघितला" असा नही. मानोहना निष्कर्ष से "आपण देवले बघितला.")

B6. यरीहोबाहेरना सेनापति — पूजा करेल, आनी पायमायनं वहाण काढेल

यहोशवा 5:13 यहोशवा यरीहोनाजोडे व्हता वर दृष्टी करी तो कोणी माणसु हातमां उपसेल तलवार लिसनं मोरे उभा शे अस त्याले दखायनं; यहोशवानी जोडे जाईसनं त्यासले ईचारं, "तुम्हीन आमना पक्षना की आमना वैरीसना पक्षना?" **[H8269 sar ■]** (14) तो बोलना, "नही," "मी आठे परमेश्वरना सेनानायक या नातातीन येल शे," तवय यहोशवानी त्याले साष्टांग नमस्कार करीसनं बोलना, "प्रभूनी आपला दासले काय आज्ञा देयेल शे?" (15) परमेश्वरना सेनानायक यहोशवाले बोलना, "आपला पायमासा पायतण काढ; कारण ज्या भुमीवर तु उभा शे ती पवित्र शे." यहोशवानी तस करं.

यहोशवा जमीनवर तोंडघशी पडना, अनं भक्ती करी --> तुना पायमाईन जोडा काढी टाक; कारण ज्या जागावर तू उभा शस ती जागा पवित्र शे.

वेगयी नजर, तीच घटना — दोन माणसले त्यासनी वहाना काढाले सांगेल

निर्गम 3:5 देव त्याले बोलना, "इकडे जोडे येऊ नको, तु तुना पायमाधला जोडा काढ, कारण जी जागावर तु उभा शे ती पवित्र शे.

तु तुना पायमाधला जोडा काढ, कारण जी जागावर तु उभा शे ती पवित्र शे.

(माह्या वयक्ति क विचार: एकच हुकुम, जवळजवळ एकाच शब्दमा, दोन वेगळ्या माणसाले, शेकडो वर्षांच्या अंतराने दिला गयला हे धेन्याने पाहा. झुडपाजवळ, हुकुम त्या आवाजापाईन येतस जेले बाइबलचा मजकूर परभू आनि देव म्हनतस. यरीहोच्या बाहेर, हुकुम एका माणसापाईन येतस जो हातमां तलवार लिऊन उभा राहेल आहे. यरीहोच्या बाहेरचा हा माणुस यहोशवाले त्याच्या तोंडावर पडाले आनि ह्या माणसाले पूजा करू देतस. यरीहोच्या बाहेरचा हा माणुस यहोशवाले पूजा करानापाईन थांबवत नही. त्याची तुलना करा एका खऱ्या निर्मल देवदूतासोबत, जवा एक माणुस त्या देवदूताले पूजा करानाचा प्रयत्न करतस. देवदूत म्हनतस, "मी तुझा सहसेवक आहे" (प्रकटीकरण १९:१०). देवदूत म्हनतस, "देवाची पूजा करा" (प्रकटीकरण २२:९). योहानाने दोन वेळा एका देवदूताची पूजा करानाचा प्रयत्न केला. देवदूताने योहानाची पूजा दोन वेळा नकारली. यरीहोच्या बाहेर कोणीच यहोशवाची पूजा नकारली नही.)

B7. आतां नवा करार एक अगदी साधी गोष्ट सांगस

योहान 1:18 देवले कधीच कोणी दखेल नही, जो एकुलता एक पोऱ्या, जो देवबाप मायक शे, अनी जो त्यानाजोडे बठेल शे, त्याच पोऱ्याद्वारे देवनी स्वतःले प्रकट करं. **[G1834 exegeomai ■]** **[G3439 monogenes ■]**

कोणीच माणसे कदी देवले पायेल नही --> एकुलता एक पोऱ्यानी त्याले प्रगट करेल शे.

योहान 5:37 आखो ज्या बापनी माले धाडेल शे त्यानीच मनाबद्दल साक्ष देयल शे, तुम्हीन त्यानी वाणी कधीच ऐकी नही, अनी त्यानं रूप बी दखं नही.

तुम्हीन त्यानी वाणी कधीच ऐकी नही, अनी त्यानं रूप बी दखं नही.

१ तिमथ्य 6:16 अनी कोणकडतीन दखास नही, तो ते त्यानं प्रकट व्हवानं अनी पुढला काळमा दखमा ई; त्याले सन्मान अनं युगानुयुगानं सामर्थ्य असो. आमेन.

जे उजेडमा कोणीच मानूस जाई नही शकत तठे राहनारा --> ज्याले कोणी दखेल नही, अनं दखी बी नही शकस.

आतां बायबलना दोनी भाग एकमेकाजोडे ठेवा आनी दोनी भाग एकसाथे वाचा.

जुना करार वारंवार सांगस शे की, लोकसनी हा व्यक्तीले दखला, त्यासंगे बोलला, त्यासमोर खाल्ला, त्यासंगे कुस्ती करी, अनी जिवत रायना.

नवा करार साफ अनि तीनदा सांगस की देव पित्याले कोणीबी कधीच दखेल नही, अनि कोणीबी देव पित्याले देखू शकस नही.

दोन्ही विधान सत्य शेतस. जुना करारमा माणसं ज्याले दखेल व्यक्ती अनं ज्याले माणसं दखी नही शकेल पिता, हे म्हणीन एकच व्यक्ती नही. योहान सांगस की दखेल व्यक्ती कोण शे. योहान म्हणस की दखेल व्यक्ती एकुलता एक पुत्र शे, जो पुत्र पितानाच उरामां शे. योहान म्हणस की एकुलता एक पुत्र देव पिताले बाहेर आणेल शे जठे देव पिताले दखी सकतस.

[वचन एकमेकात जोडेल — एकल्या एकच वचनमा हऊ सांगेल नही]

(माले वैयक्तिक विचार: ठिकाणी सावधान अनि प्रामाणिक रहा, कारण हाच तो ठिकाण शे जठे कोणी बायबलमा भर घालाले लागी सकस. काय थेट सांगेल शे: जुना करारना पाठमाच शे सांगतस की हा पाठवेल व्यक्ती परमेश्वर अनि देव शे, अनि जे लोकं ह्या पाठवेल व्यक्तीले भेटनात ते बी येच सांगतस. हा भाग निष्कर्ष नही. हा भाग वाक्यमाच काय सांगेल शे तो शे. काय वचनं जोडीसन गाठेल शे: की हाच दिसणारा व्यक्ती खासकरीन पुत्र शे. कोणतं एकच वचन नही सांगत "उत्पत्ती १६ मधला परमेश्वरना दूत ईशू शे." हा निष्कर्ष योहान १:१८, योहान ५:३७, अनि १ तीमथ्य ६:१६ ले जुना करारना वृत्तांतसंगे ठिवीसन अनि कोण दिसी राहिल होतो ईसनी विचारीसन गाठेल शे. म्हणीनच टॅंग तठे शे, अनि टॅंग तठेच रायी.)

आनी देवना-दूत जो परमेश्वर शे तो जुना करारना अगदी शेवटले परत दखाडस

Malachi 3:1

मी माझा दूतले पाठाडसु + तो माझापुढे मार्ग तयार करी --> प्रभू अचानक आपला मंदिरमा येई, म्हणजे करारना दूत.

वेगळा दृष्टिकोन, तेच दृश्य — दूताना वचन दिधं गयं, अनी दूताना ओळखं करी दिधी

मार्क 1:2 यशया संदेष्टानी लिखेल शे की, "देव बोलना, 'मी मना दूतले तुना पहिले धाडसु तो तुनी वाट तयार करी.' (3) जंगलमा घोषणा करनारानी वाणी अशी व्हयनी की, 'प्रभुना मार्ग तयार करा; त्यानी वाट नीट करा तसच हाई व्हयन!'" (4) "पापसपाईन फिरा अनी बाप्टिस्मा करी ल्या," असा प्रचार करत बाप्टिस्मा करनारा योहान जंगलमा प्रकट व्हयना.

पाहा, मी माझा दूत तुरा म्होरे धाडस --> परमेश्वराना मार्ग तयार करा.

(माना वैयक्तिक विचार: मलाखी ३:१ मां एका वचनमा दोन पाठवेल व्यक्तिसना नाव सांगेल शे. एक पाठवेल व्यक्ति रस्ता साफ करावाकरता म्होरं जाई. दुसरा पाठवेल व्यक्तिले "प्रभू" अनी "करारना दूत" म्हनीन बलायी शे. हाई दुसरा पाठवेल व्यक्ति प्रभूना स्वतःना मंदिरमा येनारा शे. मार्क आपला शुभवर्तमानना सुरवात मलाखी ३:१ मधला हाई ओळ उद्धृत करीन करस. मार्क रस्ता साफ करनाराले जॉन म्हनीन नाव देस, रानमा. यामुळे दुसरा पाठवेल व्यक्ति त्या ठिकाणी मार्कनं अनामिक रायी जाय. जुना करार एक असा दूतनी वाट पाहतस जो प्रभू शे. नवा करार त्याच दूतना आगमनासंगे सुरू व्हय.)

क. एकुलत्या पुत्रावर ठेवल लाकडं — अब्राहाम अन इसहाक डोंगरावर

C1. उत्पत्ती 22:2 देव बोलना, तुना पोऱ्या, तुना एकुलता एक आवडता इसहाकले ज्यानावर तू प्रिती करस त्याले लिसन मोरिया देशमा जाय अनी मी तुले सांगसु त्या डोंगरवर त्यानं अर्पण कर. [H3173 yachiyd ■]

आतां तुना पोरगा, तुना येकलोता पोरगा इसहाक, ज्याले तू प्रेम करस, त्याले ने --> अनी तठे त्याले होमबली म्हणीसनं अर्पण कर.

C2. उत्पत्ती 22:6 तवय अब्राहामनी होमार्पणकरता लाकडे लिसन आपला पोऱ्या इसहाक यानी पाटवर ठेवात, अनी आपला हातमा ईस्तव अनं सुरा लिधा, अनी दोन्ही संगेसंगे चालनात. [H6086 ets ■]

तवय अब्राहामनी होमार्पणकरता लाकडे लिसन आपला पोऱ्या इसहाक यानी पाटवर ठेवात --> अनी दोन्ही संगेसंगे चालनात.

(माझा वैयक्तिक विचार: उत्पत्ती 22:6 मंथे, बाप लाकडं वाहत नाही. इसहाक डोंगरावर लाकडं वाहतो. अब्राहाम इसहाकले त्याच लाकडावर ठेवसन. त्या लाकडासाठी हिब्रू शब्द ets (H6086) आहे. Ets हा जिवंत झाडासाठी सामान्य शब्द आहे. Ets हा कापेल लाकडासाठीही सामान्य शब्द आहे. Ets हाच शब्द जीवनाच्या झाडासाठी वापरला जातंस. Ets हाच शब्द बागेच्या मधोमध असणाऱ्या झाडासाठी वापरला जातंस.)

C3. उत्पत्ती 22:7 तवय इसहाकनी आपला बापले सांगं, बाबा! तो बोलना, काय सांगस बाळा? त्यानी सांगं, दखा, ईस्तव अनं लाकडे पण लेयल शेतस पण होमार्पणकरता कोकरू कोठे शे? (8) अब्राहाम त्याले बोलना, बाळा, देव स्वतः होमार्पणकरता कोकरू दखी दी; अनी त्या दोन्ही संगेसंगे चालनात.

होमबली करता कोकरं कठे शे? --> देव आपलं आपण कोकरं पुरवीन.

C4. उत्पत्ती 22:13 तवय अब्राहामनी नजर वर करीसन दखं, ते त्याले आपलामांगे झुडपा शिंगं अटकेल एक एडका दिसना; मंग अब्राहामनी तो एडका लिसन आपला पोऱ्याना बदलामा अर्पण करं.

एक मेंढा शिंगमा झुडपमा अडकेल --> त्याले त्यानं पुत्रना जागी होमबली म्हणीन चढाडं.

उत्पत्ती 22:14 "अनी अब्राहामनी त्या ठिकाननं नाव "याव्हे-यिरे म्हणजे परमेश्वर दखी दी" अस ठेवं; तवयपाईन परमेश्वरना डोंगरवर दखी देवामा ई अस आजपावत बोलांमा येस.

तवयपाईन परमेश्वरना डोंगरवर दखी देवामा ई अस आजपावत बोलांमा येस.

(माना वैयक्तिक विचार: उत्पत्ती 22:7 मधीन लेकराना प्रश्न परत विचारा: कोकरू कठे शे? अब्राहाम त्या प्रश्ना जबाब देस. अब्राहामना जबाब त्याले माहीत व्हता त्याहून पुढे पोहचस. अब्राहाम सांगस, "देव आपलाकरता होमबलीसाठी कोकरू पुरवी दिह." त्या वाक्यना दोन अर्थ व्हवू शकस. एक अर्थ अस शे की देव आपला वापरकरता कोकरू आणी दिह. दुसरा अर्थ अस शे की देव आपलं स्वतःले कोकरू म्हणीन पुरवी दिह. देवनी त्या दिनी जे खरोखर पुरवा दिधं ते व्हतं मेंढा, कोकरू नही. मेंढा म्हणजे पूर्ण वाढेल नर मेंढी. हा मेंढा शिंगमा अडकीसन लेकराना जागी मरना. ईसाकना प्रश्ना एक अर्थमा डोंगरवर जबाब मिळस. ईसाकना प्रश्न दुसरा अर्थमा अजून उघडाच रायेल शे. अजूनबी एक कोकरू देना बाकी शे. अब्राहाम त्या जागाले भविष्यकाळमा एक वचनसंगे नाव देस: "परमेश्वरना डोंगरवर ते दिसी जाई.")

वेगयु नजर, तेच दृश्य — लाकडा उचलनारा पुत्र, अनं क्रुस उचलनारा पुत्र

उत्पत्ती 22:6 तवय अब्राहामनी होमार्पणकरता लाकडे लिसन आपला पोऱ्या इसहाक यानी पाटवर ठेवात, अनी आपला हातमा ईस्तव अनं सुरा लिधा, अनी दोन्ही संगेसंगे चालनात.

अब्राहामनी लाकडा त्याना पोऱ्या इसहाकवर ठिवली --> ते दोघे एकत्र गयात.

योहान 19:17 तो आपला क्रुसखांब स्वतः ली जाईसन कवटीनी जागा म्हणतस तठे गया; ती जागाले इब्री भाषामा “गुलगुथा” म्हणतस तो आपला क्रुसखांब स्वतः ली जाईसन कवटीनी जागा म्हणतस तठे गया.

योहान 19:18 तठे त्यासनी त्याले अनी त्यानासंगे दुसरा दोन्हीसले, एकले एकबाजुले अनी दुसराले दुसरी बाजुले अनी येशुले मझार, अस क्रुसखांबवर खियं.

तठे त्यासले सुळावर चढाडं + येशू मध्यभागी.

(माना वैयक्तिक विचारः एक बाप, बापना लाडका एकुलता एक बेटा, एक टेकडी, बेटानाच पाठवर लाकडं ठेवेल, अनी बेटा त्या लाकडाखाली चडतस चालेल. ह्या दृश्य बायबलमा दोन येळा घडेल शे. पहिली येळा, उत्पत्ती 22 मा, देवना सुरी थांबाडी. देवनी बेटाना जागी एक मेंढा बदली म्हणीन ठेयल. दुसरी येळा, क्रुसवर, कोणीच मरण थांबाडं नही. या येळा, बेटा स्वतःच बदली व्हयना. दोन्ही दृश्यमा एक अजून फरक बगा. इसहाकनी विचारं, “कोकरं कठे शे?” त्या दिवशी इसहाकना प्रश्ना कोणी उत्तर दिधं नही. उत्तर नंतर, यार्देन नदीजोळ, योहानकडतीन आलं. योहाननी त्याकडे चालतं येणारा एक माणसकडे बोट दाखाडी.)

C5. योहान 1:29 दुसरा दिन योहाननी दखं की येशु त्यानाकडे ई राहिना, अनं बोलना, “हाऊ दखा, जगना पाप उचली लेणारा, देवना कोकरा!”

अनं बोलना, “हाऊ दखा, जगना पाप उचली लेणारा, देवना कोकरा.

C6. उत्पत्ती 22:2 देव बोलना, तुना पोऱ्या, तुना एकुलता एक आवडता इसहाकले ज्यानावर तू प्रिती करस त्याले लिसन मोरिया देशमा जाय अनी मी तुले सांगसु त्या डोंगरवर त्यानं अर्पण कर.

योहान 3:16 देवनी जगवर ईतली प्रिती करी की त्यानी आपला एकुलता एक पोऱ्या दिधा, याकरता की जो कोणी त्यानावर ईश्वास ठेवस त्याना नाश व्हणार नही तर त्याले सार्वकालिक जिवन भेटी. **[G3439 monogenes ■]**

तुना एकुलता पुत्र, ज्याले तू प्रेम करस --> त्यानी आपला एकुलता जनलेला पुत्र दिधा.

C7. इब्री 11:17 अब्राहामनी आपली परिक्षामा ईश्वासतीन इसहाकनं अर्पण करं ते आपले माहीत शे. ज्यानी वचनं स्विकारेल व्हतात तो आपला एकुलता एक पोऱ्यानं अर्पण कराकरता तयार व्हयना. (18) देवनी त्याले अस सांगं व्हतं की, “इसहाकपाईन तुना नावना वंश चाली.” (19) तवय इसहाकले मरेल मातीन बी जिवत कराले देव समर्थ शे, अस अब्राहामानी ध्यानमा लिधं अनी त्या परीस्थितीमा देव त्याले दृष्टांतना रूपमा परत भेटना.

त्याने आपला एकुलता एक पुत्रले अर्पण करना --> ह्या मानीन की देव त्याले मरेल्यामातीन बी उठाडी सकस.

(माले वैयक्तिक विचारः इब्रानी पत्राचा लेखक इसहाकसाठी तोच ग्रीक शब्द वापरस जो योहान येशूसाठी वापरस. तो शब्द से “एकुलता एक जन्मेला,” मोनोगेनेस (G3439). इब्रानी पत्राचा लेखक आम्हाले सांगस की अब्राहम डोंगरावर जाताना काय विचार करी व्हता. अब्राहम विचार करी व्हता की देव त्या पोऱ्याले मेल्यामाईन उठाडी सकस. अब्राहमनं टेकडीच्या तळाशी उभा राहिल जवान माणसासले सांगेल, “मी अन् पोऱ्या तठे जाऊ अन् उपासना करू, अन् परत तुमच्यामांगे येऊ.” अब्राहमले इसहाकबरोबर डोंगरावरतीन परत खाली येसाची अपेक्षा व्हती. इब्रानी पत्राचा लेखक सांगस की अब्राहमले इसहाक “एक रूपकात” परत मिळाला. इठे रूपक म्हणजे एक चित्र किंवा प्रतीक. आज्ञा दिल्यानंतर तीन दिवसानी, जो पोऱ्या मेल्यासारखाच व्हता तो जिवंत परत आला.)

जागाबद्दल टीप — एक सहाय्यक टीप, जी वचनं स्पष्टपणे सांगतस नही

2 Chronicles 3:1

शलमोन यरुशलैममा मोरीया डोंगरवर परमेश्वरना घर बांधाले लागना.

[वचन एकमेकात जोडेल — एकल्या एकच वचनमा हऊ सांगेल नही]

(माले वाटस तेः उत्पत्ति २२:२ मा देव अब्राहामले ज्या ठिकाणी धाडं त्याले मोरीया देश म्हणतस. २ इतिहास ३:१ मा शलमोनन जठे मंदिर बांधं त्या जागाले मोरीया पर्वत, यरुशलैममा, म्हणतस. तसा इसहाकना जवळजवळ बलिदानना पर्वत आनि नंतरना प्रत्येक मंदिरना बलिदानना पर्वत, दोघेबी एकच नाव धरतस. यरुशलैम बी तेच शहर शे जठे सैनिकसनी येशुले शहरना भिंतीबाहेर सूळावर चढाडं. आयतसमा जे सांगेल शे तेवढच सांग. आयतस असं सांगत नही की गुलगुथा आनि मोरीया एकच खडक व्हता. आयतस असं सांग की नाव एकच शे, टेकड्यांनी माळ एकच शे, आनि शहर एकच शे. अब्राहामनी स्वतःना शब्द व्हतात “परमेश्वरना डोंगरवर ते दिसी येईन.” अब्राहामनी हे शब्द भविष्यकाळमा बोलेल व्हतात.)

बंद करणे

योहान 8:56 तुमना बाप अब्राहाम मना दिन दखानी आशातीन आनंदीत व्हयना अनी ते दखीन त्याले आनंद व्हयना.” (57) यावरतीन यहूदी लोके त्याले बोलनात, “आखो तुले पन्नास वरीस व्हयनात नही अनी तु अब्राहामले दखेल शे?” (58) येशुनी त्यासले सांगं, “मी तुमले

खरंखरं सांगस, अब्राहाम व्हयना त्याना पहीलापाईन 'मी शे.' (59) यावरतीन त्यासनी येशुवर फेकाकरता दगड उचलात, पण येशु गुपचुप मंदिरमातीन बाहेर निघी गया.

अब्राहाम होता त्याआधी मी आहे --> तवय त्यासनी दगड उचलात त्याले मारवाकरता.

(माझे वैयक्तिक विचार: ह्या दोन दृश्ये एकमेकासमोर ठेवा अनी फरक शिकवू द्या. झुडपाजवळ, आगीतली आवाज म्हने मी आहे. मोशे झुडपाजवळ आपला चेहरा झाकतंस. मंदिरमा, एक माणूस जमावासमोर उभा राहीन म्हने मी आहे. जमाव धोंडा उचलतंस. जमाव येशूनी काय म्हनं होतं ह्याबद्दल गोथळेन नोहतो. जमावले येशूचं बोलणं अगदी बरोबर समजं. जमावनी येशूचे शब्द धोंडा मारानालायक ठराडे. हेबी लक्षात घ्या की येशूनी "अब्राहामच्या आधी मी होतो" असं म्हटलं नाही. येशूनी म्हटलं मी आहे.)

सराव प्रश्नमंजुषा

उत्पत्ती 1:26 — आनि देव बोलना, चला आपण आपला स्वरूपमा माणुस बनाडु:

- a) आपला सारखेपणा प्रमाणे
- b) दखा, ते फार चांगला व्हतं
- c) देवना प्रतिरूपमा त्यानी त्याले निर्माण करं

2. उत्पत्ती 16:13 — आणि तिनी देवना नाव जो तिच्यासंगे बोलला त्याले असं ठेवलं:

- a) तू देव मले दखस
- b) मी देवले समोरासमोर पाहिलं
- c) हाऊ मी आहे; मले धाड

3. निर्गम 3:14 — आणि देवाने मोशेले सांगं:

- a) मी तुझ्या बापाचा देव आहे
- b) मी जो आहे तो आहे
- c) मी परमेश्वर आहे, अन् दुसरा कोणी नही

4. योहान 8:58 — येशु त्यासले बोलला, सत्य सत्य मी तुमले सांगतो:

- a) तुमचा बाप अब्राहाम माझा दिवस दखीसन आनंदी व्हयना
- b) अब्राहाम व्हाच्या आधी, मी आहे
- c) कोणीच माणसानं कधीच देवाले दखलं नही

5. शास्ते 13:22 — आणि मानोहनी आपल्या बायकोले सांगलं, आपण खरंच मरणार:

- a) कारण मी अशुद्ध ओठवाला माणूस शे
- b) कारण ज्या जागावर तू ऊभा शेस ती पवित्र जमीन शे
- c) कारण आपण देवले दखनं शे

6. यहोशवा 5:15 — अनि प्रभुच्या सेनापतिनी यहोशवाले सांगयं:

- a) तुझी वहाण तुझ्या पायातून काढ
- b) तू आमच्यासाठी हईस, का आमच्या दुश्मनसाठी?
- c) तुझ मालकीणीकडे परत जा

7. उत्पत्ती 22:8 — देव स्वतः होमबलीसाठी कोकरू पुरवीन:

- a) अनं तो त्याना पोरगा इसहाकवर ठेयना
- b) मंग ते दोघे एकत्र गया
- c) दखा आग अनं लाकडं

उत्तर सूची: 1-a, 2-a, 3-b, 4-b, 5-c, 6-a, 7-b

HYA ABHYASACHA SHAKHA KASHA HOTE

--> एक सावली उजेडकडे कशी ईशारा करस: इसहाकना पाठीवर ठेवेल लाकूड (उत्पत्ती 22:6) अनं पुत्रना पाठीवर ठेवेल क्रूस (योहान 19:17). सावली डोंगरावर दखायनी. शरीर शहरबाहेर दखायनं.

--> फालतू वाट: उत्पत्ती १:२६ मधला "आम्ही" अनं "आमना" शब्द, अनुवाद ६:४ मधला "एकच परमेश्वर" संगे धरीसन, देवत्वना पूर्ण अभ्यासकडे उघाडस. देवत्व एकच देव शे, ज्यामां पिता, पुत्र, अनं पवित्र आत्मा ह्या बायबलभर वेगळा व्यक्ती म्हणीसन नाव घेतला शेतस. हा अभ्यासे फक्त त्या पूर्ण अभ्यासना काठासले स्पर्श करेल शे.

--> संभाव्य प्रगटीकरण: उत्पत्ती 32 मा याकोबन कुस्तीकरनाराले त्याचं स्वतःचं नाव पुसं व नकार मिळाला (उत्पत्ती 32:29). मानोहन परमेश्वरना दूतले त्याचं स्वतःचं नाव पुसं आनि सांगेल गयं की नाव पिलिय (H6383) व्हतं, जाणाले फार अद्भुत (न्यायाधीश 13:18). मंग यशया सांगस की आपणाले जनमेल बाळ अद्भुत, पेले (H6382), त्याच मुळापासीन, म्हणीसन बोलावला जाई (यशया 9:6). जे नाव जुन्या करारमा राखेल व्हतं ते एका बाळावर घोषित करेल जाय शे. बायबलना शेवटले, स्वर्गातीन बाहेर येसन, येशुले अजुनबी एक नाव शे जे कोणी माणुस जाणस नही फकत तोच जाणस (प्रकटीकरण 19:12). नाव दिधं गयं शे, आनि नाव अजुनबी या अभ्यासमा सांगेल गयल्यापेक्षा जास्त खोल शे.

ग्रीक कीवर्ड

“एकुलता एक जन्मेला” — **G3439 monogenes** — फक्त जन्मेला; एकच त्याना प्रकारमा; त्याना प्रकारमातलं एकमेव मोनोजिनेस शब्द पुत्रासाठी वापरला शे. इब्री ११:१७ मा मोनोजिनेस शब्द इसहाकसाठी बी वापरला शे.

“जाहीर करेल” — **G1834 exegeomai** — बाहेर काढणं; बाहेर आणणं; पूर्णपणे सांगणं; कयनं करणं कोणीच देवले दखेल नही. एकलोता पुत्रनं देवले उघड करीसनं दाखाडेल शे जठे देवले दखी सकस.

HEBREW KEYWORDS हिब्रू संबं महत्वाचा शब्दहीन

“दूत / संदेशवाहक” — **H4397 malak** — धाडेल एक; दूत; देवदूत

हे शब्द एक काम सांगतस, स्वभाव नही. हे शब्द माणसंसाठी वापरल जातस. हे शब्द भविष्यवक्तासाठी वापरल जातस. हे शब्द स्वर्गीय जीवांसाठी वापरल जातस. हे शब्द फक्त एकटा कधीच नही सांगत की पाठवेल व्यक्ती काय शे. हे शब्द फक्त एकटा हेच सांगतस की एक व्यक्ती पाठवेल गयी. आसपासना बायबलना मजकूरले बाकीचं सांगावा लागतस. आसपासना बायबलना मजकूर या वर्णनमां बाकीचं खरोखर सांगतस.

“देव” — **H430 elohim** — देव; देवता; खरा देव

एलोहीम एक बहुवचन रूप शे. एलोहीम वारंवार एक खरा देवसाठे, एकवचन क्रियापदससंगे वापरला जाये. हाई शब्दच या अभ्यासमा तपासतस पूर्णता समावतो.

“एक” — **H259 echad** — एक; एकजूट; पहिला

“परमेश्वर आपला देव एकच परमेश्वर शे” ह्यामां “एकाद” हा शब्द वापरल शे. संध्याकाळ अनं सकाळले एक दिवस म्हणतस तठेबी हाच “एकाद” शब्द वापरल शे. माणूस अनं त्यानी बायको एक देह व्हतस तठेबी हाच “एकाद” शब्द वापरल शे.

“एकुलता एक पोरगा” — **H3173 yachiyd** — एकच; एकलाच; एकांडा; लाडका

उत्पत्ती 22 मां इसहाकले तीन येळा “तुना येकलोता पोरगा” म्हणीसनं बोलेल शे. यचीद म्हणजे येकलो अनी एकमेव.

“झाड” — **H6086 ets** — झाड; लाकूड; इमारती लाकूड; फळी; काठी

एट्स हाई एक हिब्रू शब्द शे जे जिवत झाड अनि कापेल लाकुड दोन्हीले लागू व्हस. एट्स हाई तेच शब्द शे जे अब्राहमे इसहाकवर ठेयेल लाकुडसाठे वापरल व्हता.

“गुप्त / अद्भुत” — **H6383 piliy** — अद्भुत; इतलं अद्भुत की समजनं शक्य नही

पिली हा शब्द प्रभूना दूतनी मानोहले आपला नावले वर्णन कराकरता दिधा. पिली हा शब्द यशया 9:6 मधला पेले या नावसारख्या मुळापाईन येस.

“सेनापती / राजकुमार” — **H8269 sar** — मुख्य माणुस; प्रमुख; सेनापती; राजकुमार; शासक

सार हे पद हाये जे यरीहोबाहेर उघडी तलवार धरेल माणूस आपलं म्हणस.

“मी आहे” — **H1961 hayah** — व्हणे; अस्तित्वात रहास; बनणे

हाया हा मूळ शब्द से जो जळता झुडपमां “मी जो आहे तो आहे” या खाले येस.

SOURCES & CREDITS

Scripture: Ahirani Matthew and Mark (CC BY 4.0) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).